

זכר מאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת אמר תשפ"ה שנה י | גליון מס' 581

ת.ד 102 בני ברק | פקס : 03-5055919
9139191@gmail.com

שני הדברים?

באור נפלא לכך הביא האבני נזר' בשם אביו, רבי נחום זאב, רבה של ביאליה:

הסבה שבגינה נאסר על הכהנים שנטמאו וטבלו לשוב ולאכל בתרומה עד צאת הכוכבים, היא העומדת בבסיס חיוב קריאת שמע של ערבית. כפי שרשם הטמאה לא פג לגמרי מן האדם אחר הטבילה עד שתעריב עליו השמש, כך, להבדיל, רשם הקדשה החל על האדם בקריאת שמע של שחרית אינו פג ממנו עד הערב, ורק בערב הוא זקוק לחדשה. על כן צוה התורה לשוב ולקרא קריאת שמע בערבית (אגלי טל הקדמה).

המתודה בתשיעי כמתודה בעשירי

"שבת שבתון הוא לכם וענינתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם" (כז לב)

על הכתוב: "וענינתם את נפשתיכם בתשעה לחדש", מקשה הגמרא (יומא פא ב): "וכי בתשעה מתענים? והלא בעשרה מתענים? אלא לומר לה: כל האוכל ושותה בתשיעי - מעלה עליו הכתוב כאלו מתענה תשיעי ועשירי".

ויש להבין מדוע נקטו חכמים "כאלו מתענה תשיעי ועשירי", הלא בעשירי אכן מתענים באמת?

ה'שפת אמת' מבאר שפונת הגמרא ללמדנו כי כה גדולה היא מצות האכילה בתשיעי, עד שהנזהר בה לבדה נחשב לו כאלו התענה שני ימים - "תשיעי ועשירי".

בזאת אף מתבארת תקנת חכמים (יומא פו ב) שיש להתנדות במנחה של ערב יום הכפורים, מחשש שמא ישתפר אדם בסעודה המפסקת ולא יוכל להתנדות ביום הכפורים כדן. ולכאורה מה התועלת בכך שמתנודה בתשיעי, הלא אנו מצוים להתנדות בעשירי (ראה ספר החנוך מצוה סזד), וכי יועיל קיום מצוה ערב חיובה?

אולם, לאמור, שהאכילה בתשיעי נחשבת כתענית של עשירי, אם כן אף הידוי הנאמר במנחה של תשיעי, כמוהו כידוי הנאמר בעשירי ('שפת אמת' יומא פא).

פתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

כבוד או קלון?

בערב שבת קדש יתחדש עלינו עצומו של יום ל"ג בעמר, ובאתרא קדישא מירון ובכל אתר ואתר תעלה התפלה וההתעוררות השמימה בלהב האש.

ביום זה עלינו להפנות את מבטנו לדברי הזהר הקדוש על שגב מעלת עגית אמן. "אמן, כלל לא דכלא! קיומא דכלהו!" - מכריז הזהר הקדוש (וילך רפה ב). אמן כוללת את כל הסודות ומקימת את כל העולמות. היא סוד הנריאה ויסוד כל העולמות. האם נקל ראש חלילה בעגית אמן?

עוד מגלה רבי שמעון בספר הזהר (שם), כי הכתוב (שמואל א ב ל): "כי מכבדי אכבד ובזי יקלו" נאמר על אודות עגית אמן, ואלו דבריו: "העונה אמן כהלכה מכבד את הקב"ה, ועליו הוא קורא: "כי מכבדי אכבד" לעמיתו, על המזלזל בעגית אמן, קורא הקב"ה: "ובזי יקלו!" נורא למתבונן!

כאשר אנו מקפידים על עגית אמן כהלכה, אנו מכבדים ומקדשים שם שמים, ומקימים הלכה למעשה את הצווי האמור בפרשתנו (ויקרא כז לב): "ונקדשתי בתוך בני ישראל".

הכח לבחור בכבוד או בקלון חלילה, נתון ביד כל אחד מאתנו. נשכים כל בקר לכבד את הקב"ה בעגית אמן אחר ברכות המתפללים, ונזכה שיקרא עלינו הכתוב: "כי מכבדי אכבד".

בקריאת "כי מכבדי אכבד!"
שבת שלום,

אברהם אבינו

בני אמונים

בני תפלה בפרשה

מאגרא רמא לבידא עמיקתא

"קדשים יהיו לאלוקיהם ולא יחללו שם אלקיהם כי את אשי ה' לחם אלקיהם הם מקריבם והיו קדש" (כא ו)

תמה רבי יעקב גימן, ראש ישיבת 'אור ישראל':

אחר שצוה התורה על הכהנים שיזהרו בקדשתם יותר משאר ישראל, מדוע היא מוסיפה ומצוה אותם שלא להתדדר למדרגה השפלה של חלול השם, הלא הצווי ברור מאליה?

אלא, השיב רבי יעקב, כלל גדול למדנו מפאן. בעבודת ה' אין משג של אמצע. האדם יכול להיות רק באחת משתי הבחינות: "קדוש לאלקיו" או "מחלל שם אלקיו"! כפי שנוכל להוכיח גם מלשון פרשת "והיה אם שמוע", שמיד אחר ההוראה: "ולעבדו בכל לבבכם", נאמר: "השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים" (דברים יא יג-טו).

משום כך אף תקנו חכמים לקרא פרשת עריות ביום הכפורים בתפלת המנחה. תקנה זאת נועדה להזכיר לכל אדם כי אמן פעת, לקראת סיום היום הקדוש, נמצא הוא במדרגה גבוהה עד מאד, אף אם לא ישמר עצמו במדרגה זו במשך כל ימות השנה, יכול בנקל להגיע למדרגה הפחותה ביותר ולהפסל בעוון הנורא של עריות, רחמנא לזלן (דרכי מוסר).

השפעת קריאת שמע על כל היום

"ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא" (כז ב)

מסכת ברכות נפתחת במלים: "מאימת קורין את שמע בערבית - משעה שהכהנים נכנסים לאכל בתרומתן". כמבאר בגמרא, זמן זה הוא צאת הכוכבים, ואם כן יש להבין מדוע השתמשו חכמים בדרגה זו דוקא כדי לצו את זמן קריאת שמע? מהו הקשר בין

ברכות השחר בהלכה

בקור בכונה בתברותא

ה'אמן' שהכריעה את הכף

את אזני ושמעתי כיצד הקול מנסה ללמד עלי זכות:

שמעו נא רבותי, דגנים ממחים! במשך שלושים השנים האחרונות אני משמש כרב בבית הכנסת שבו מתפלל הנדון. מעיד אני נאמנה כי במשך כל שלושים השנים הללו מעולם לא הפסיד האיש את השעור שקדם לתפלת שחרית. משנוכח כי טעון זה אינו מועיל, הוסיף הרב ואמר: 'מעיד אני שמים וארץ כי בשלושים השנים האחרונות מעולם לא שמעתי מדבר לשון הרע על איש'.

משנוכח כי טעוניו טרם הועילו, הוסיף הרב ואמר:

'במשך שלושים השנים ששמעתי כרב בית הכנסת, הוא לא אחר, ולו פעם אחת, לתפלה. אם לא די בכך, היה הוא משכים לבוא לבית הכנסת, מקשיב לברכות השחר של המתפללים ואף סחף אחריו את יתר המתפללים אשר אף הם דבקו בהנהגה זו. וכך יצא שמו של בית הכנסת בפי כל כ'בית הכנסת של עוני אמן'.

לשמע דבריו האחרונים של הרב נאות בית הדין לבטל את גזר הדין. קול הפרוץ יצא מיד כי בית דין של מעלה פוסקים לאיש חיים, וכי יכול הוא לשוב לעולם הזה ולהמשיך בעבודת ה'.

באותו רגע פקחתי את עיני, והנה אני כאן עומד לפניכם, בחסדי שמים, בריא ושלם, סים הזמן את ספורו המרטיט.

כאשר עמד החולה להשתחרר מבית החולים, באו ילדיו לחדרו של פרופסור אברהם כדי להודות לו על החלק הרב שנטל ברפואו של אביהם. בתגובה אמר להם הפרופסור:

יכי לי מבקשים אתם להודות? הלא אני וחברי כבר נואשנו מחייו. ארע לו גם גלוי, והתודה על כך מגיעה אך ורק לרבון העולמים!

"הספור רגש אותי מאד", סים הרב קוק את דבריו, "בפרט משום שזכרתי בדבריו הנודעים של מרן החפץ חיים בהקדמתו לספרו 'שמירת הלשון', המשיב על תמיהתם של רבים מפני מה התפלות הרבות שמתפללים מיליוני יהודים במשך אלפי שנים לבנון בית המקדש טרם התקבלו, והתשובה לכך פשוטה: כשאדם מדבר לשון הרע פוי מתלכלך, ותפלות היוצאות מפה מלכלך כותן מגבל.

"במעשה שארע עם יהודי יקר זה", חתם הרב קוק, "ראיתי המחשה ברורה לדבריו של החפץ חיים:

גם לאחר שכל הטעונים שהעלו סגוריו לא הועילו, הגיעו לפתע שתי מצוות קלות התלויות בפה - עגית אמן אחר ברכות השחר והמנועות מלשון הרע, ויחדו הכריעו את הכף לטובה".

ברחמי שמים, בתוך ימים אחדים נכרה הטבה ברורה: החם החל לרדת, נשימתו התיצבה ומצבו הכללי הלך והשתפר. הרופאים כבר עמדו להכין את פרטי שחרורו של הקשיש לביתו - לסים את ימי חליו ולשוב לאיתנו, בצל משפחתו.

חלפו יומים, ולמגנת לב כלם החל המצב להדרדר. החם שוב זנק לגבהים, והרופאים חזרו לתת לחולה טפול תרופתי אינטנסיבי. עברו כמה ימים נוספים ושוב התיצב המצב: החם ירד, ונדמה היה כי האיש מתחיל להתאושש. אך גם הפעם, שב החם ועלה, אף יותר מכפי שהיה קדם.

המצב היה מדאיג. נראה היה כי הטפול הרגיל אינו מועיל, וכי יש צורך בנתינת תרופה חזקה יותר. אלא שהטפול בתרופה החזקה היה כרוך בתופעות לוואי קשות, ואף היה בו סכנו להתחמרת המצב, ועל פן הרופאים התלבטו ובקשו להמתין מעט.

לפתע החמיר המצב מאד. החולה אבד את הכרתו, וסכנה נשקפה לחייו. הרופאים מהרו להתחיל בטפול, כאשר בני המשפחה מלוים את יקירם לצד מטתו בחדרה ובחשש מפני הבאות.

בסיעתא דשמיא, התרופה החדשה השפיעה, וזמן קצר לאחר מכן החל מצב הקשיש להתיצב. עברו כמה ימים, והוא פקח את עיניו והביט סביבו. מספר פניהם של בני משפחתו הוא הבין עד כמה היה מצבו חמור. משאף היה בו הכח לדבר, פתח את פיו וספר את ספורו המפלא:

"זמן קצר לאחר שאבדתי את הכרתי והגעתי עד שערי מות, מצאתי עצמי נצב לפני בית דין של מעלה. בית הדין דנו ביניהם בשאלה כלשהי. הסיתי את אזני והבנתי כי הדיון שהתנהל באותה שעה עסק בי: בבית הדין דנו האם לתת לי את ההזדמנות לחזור לעולם המעשה אם לא. אלו צדדו לכאן ואלו צדדו לכאן. המקטרגים עמדו מחד גיסא והסנגורים מאידך גיסא, ולבסוף נראה היה כי יד המקטרגים גוברת, ואני נדון לסים את חיי בעולם הזה.

אלא שאז נשמע לפתע מאי שם קול שהיה מכוון לי להפליא. ברגע הראשון לא הצלחתי להזכר מאין מכר לי הקול, אך לאחר זמן מה נזכרתי. היה זה קולו של רב בית הכנסת שבו אני מתפלל במשך שלושים השנים האחרונות. הסיתי שוב

ביום רביעי הבעל"ט, כ"ג באדר תשפ"ה, ימלאו שלוש שנים לפטירתו של הגאון רבי שמחה הכהן קוק זצ"ל, רבה הנודע של העיר רחובות ומי שהקים בה עלה של תורה.

במשא חזק בכנס 'בני אמונים' שהתקיים לפני כעשור בבני ברק, ספר הרב ספור מסעיר המלמד על כחה של עגית אמן, אותו שמע מפי הרב פרופ' אברהם סופר-אברהם,

זמן קצר לאחר שאבדתי את הכרתי והגעתי עד שערי מות, מצאתי עצמי נצב לפני בית דין של מעלה. בית הדין דנו ביניהם בשאלה כלשהי. הסיתי את אזני והבנתי כי הדיון שהתנהל באותה שעה עסק בי:

הגאון רבי שמחה הכהן קוק זצ"ל נואם בכנס 'בני אמונים'

מחבר ספר 'נשמת אברהם', אשר שמש באותם ימים כמנהל מחלקת הבית החולים 'שערי צדק'.

ביום מן הימים הובא אל המחלקה בבית החולים יהודי קשיש, אשר לקה בדלקת ראות חמורה מלווה בחם גבוה במיוחד. מצבו הרפואי עורר דאגה רבה, שכן דלקת זו - ובפרט בגיל כה מתקדם - עלולה חלילה לסכן חיים ולהדרדר במהירות לפקוח נפש של ממש.

צות הרופאים בראשותו של פרופ' אברהם נחלץ מיד לטפל בו במסירות והעניק לו מעטפת מלאה של טפול רפואי מרכז.

כל תפלה - פגישה עם המלך

רבי שלמה זלמן אויערבאך היה אומר שעל האדם להקדים לבוא לבית הכנסת עשר דקות לפני התפלה, וכך היה מטעים: הן אף אדם לא יהיו לבוא ברגע האחרון לפגישה שנקבעה לו עם המלך ובנדאי שלא יעז לאחר אליה, קל וחמר לפגישה עם מלך מלכי המלכים. ואכן, אדם המקדים לבוא לתפלה מחזיר בלבו את ההרגשה שכל תפלה שהוא מתפלל היא ממש כפגישה עם מלך מלכי המלכים (שלמי שמחה' ח"א עמ' רכא).

ההקדמה לתפלה מחברת אליה

רבי בנימין רבינוביץ, מדיני ירושלים, היה רגיל לומר:

כאשר מגיעים לתפלה 'בדיוק בזמן', בלתי אפשרי לכוון בה כראוי. רק מי שמגיע כמה דקות לפני תחלת התפלה, וכך מכין את עצמו לקראתה כראוי, יחוש קשר ושיכות אליה. מתוך כך יוכל לאמרה בכונה כנדרש (טיב התורה' קדושים).

מעלת ההקדמה לתפלה יותר מן התפלה עצמה

דרש ראש הישיבה, רבי יהודה צדקה:

המקפיד להקדים ולבוא לבית הכנסת לפני מועד התפלה, הרי הדבר מלמד כי הוא חפץ לעבד את בוראו, ואינו בא לתפלה רק כדי לצאת ידי חובה. כיון שההקדמה לתפלה היא המלמדת על טיבו של המתפלל, אמרו חכמים (שבת כז א) שהמשכים לבוא לבית הכנסת אוכל פרות מעשיו בעולם הזה וקרנו חיימת לעולם הבא, אף שעל התפלה עצמה לא מצאנו שמבטח שזכר כזה.

לכך הדגיש דוד המלך ואמר (תהלים קיט לב): "דרך מצותיך ארוץ". קיום המצוה בעצמה אינו מלמד על המקיים כי הוא אכן דבק בה'

וחפץ לעשות מצוותיו, אולם הריצה וההזיות לקיום המצוות מלמדות ומעידות על הרץ כי הוא חפץ לקיים מצוות קונו (קול יהודה' ח"ב עמ' ט).

חמש דקות המחוללות פלאים

מעשה בקבוצת אברכים בני עליה שהתכנסו ודנו ביניהם במה כדאי להם להתחזק בענין התפלה. כיון שכל אחד מהם הציג רעיון שונה שיסייע להם להתפלל טוב יותר, החליטו להועץ במשגיח הנודע רבי שלמה וולפה. המשגיח סכם את דיונם על אתר ואמר: "העצה הטובה ביותר למי שרוצה להתפלל כראוי היא שחמש דקות לפני תחלת התפלה כבר יהיה מוכן ומזמן לתפלה. אמנם מדובר רק בחמש דקות, אולם הן אלו שתגרמנה לך שהתפלה תראה אחרת לחלוטין" (מבצ' מי ידפא לך' עמ' קב).

המקדימים לתפלה - קרובים יותר

רבי בן ציון אבא שאול, ראש ישיבת 'פורת יוסף', היה אומר:

דבר ידוע הוא כי ההשתתפות בשמחת האלת תלויה בדרגת קרבתו של המשתתף לבעל השמחה. בני המשפחה הקרובים ביותר מקדימים לבוא ומאחרים לצאת, ואלו הרחוקים יותר מאחרים לבוא וממהרים לצאת. כך הוא גם בלמוד התורה, ככל שאדם קשור לתורה כך הוא מאריך את סדר למודו ומקפיד עליו מתחלתו ועד סופו.

והוסיף על כך בספר 'יתגבר פארי', כי כן יש לומר אף בענין התפלה: קרבתו של האדם לבוראו גומדת באמצעות יחסו לזמן התפלה. ככל שאדם מקדים לבוא לבית הכנסת ומאחר לצאת ממנו, מראה הוא עד כמה קרוב וקשור הוא לבוראו ("יתגבר פארי" פרק ט אות ה).

"צריך אדם להשכים לתפלה, שיאין לו גדולה מן התפלה" (מדרש תנחומא מקץ ט)

"אמן"

מלה אחת קטנה שכוללת הכל, ומקימת את הבריאה כלה!

השכימו מדי בקר, ענו אמן אחר ברכות השחר של המתפללים, ופתחו את יומכם בחותם של קדשה, אמונה וקיום כל העולמות.

"אמן, כלל דכלא!"
קיומא דכולהו!
(זהר הק' וילך רפה ב)

אגדת אמונים

מכתב מקורא נאמן

לכבוד מערכת גליון "וכל מאמינים",
אחרי ברכת שלום וברכה, ובהודאה על הגליון הנפלא
ורב התקן, ברצוני לשתפכם ברמז נאה שעלה בלבי.
בפרשת אמר נאמר (ויקרא כב כ): "ואיש כי יקריב
זבח שלמים לה' לפלא נדר או לנדבה..."
המלה "לנדבה" עולה בגימטריה תשעים ואחת -
כמנין המלה "אמן", ויש בכך רמז שעל האדם לנדב
מזמנו, לענות אמן אחר המברכים בברכות השחר
בבית הכנסת.

סמך לרעיון זה מצוי בדברי ה'תנא דבי אליהו' (רבה,
פרק יא), שדרש את התשוב (שופטים ה ב): "בהתנדב
עם ברכו ה'" - על אלו שמשימים קום לבית הכנסת
כדי לענות אמן.

תבוא עליכם הברכה על פעלכם הפכיר להפצת
מעלת ענית אמן, ותהא משפחתכם שלמה מאת ה'.

בכבוד ובהוקרה,
ישראל דוד פרינד
ביתר עלית

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

תשעים אמונים להגנה מפני תשעים מומים

"כל איש אשר בו מום מזה אהרן
הכהן לא יגש להקריב את אשי ה'
מום בו את לחם אלקיו לא יגש
להקריב" (כא כא)

הרמב"ם (ביאת מקדש ח א) מונה
תשעים מומים שונים הפוסלים את
הכהן הלוקה בהם מלשרת בבית
המקדש.

כותב על כך בעל החשוקי חמד:
הרוקח (סי' שכ) כתב, שמצות מאה
ברכות נועדה להציל את ישראל
ממאה קלות. תשעים ושמונה
הכתובות בפרשת כי תבוא, ושנים
נוספות שנומזו בכתוב (דברים כח
סא): "גם כל חלי וכל מכה". על פי
דבריו יש לומר, שלכן קבעו חכמים
שיש לענות תשעים אמונים ביום, כדי
להצילנו מתשעים המומים הפוסלים
בכהנים (מקץ שו"ת המדפס בסוף ספר
עלינו לשבח' ח"ג, תשובה עח).

שפע פרנסה

בזכות מאה ברכות

"והקרבתם על הלחם שבעת כבשים
תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד
ואילים שנים" (כג יח)

דרש רבי יעקב צבי יאליש, בעל מלא
הרועים:

אמירת מאה ברכות בכל יום מורידה
שפע מזון ופרנסה לעולם. עבדה זאת
נרמזת בכך שדוד המלך, שתקן את
מצות מאה ברכות, כנה "בית הלחמי"
(ראה שמואל א יז נח), שבזכות הברכות
שתקן לברך, יש לחם ומזון לבריות.
אף הפסוק שלפנינו רומז לכך:
"והקרבתם על הלחם" - אם תקריבו
על "ברכות בכל יום, ישלח לכם
ה' שפע פרנסה מפרום ולעולם לא
יחסר מלחמכם" (קול יעקב).

שערי גן עדן

ענית אמן במשנת בעל החלולא

עולם הבא - משעה שעונה אמן

הגמרא במסכת סנהדרין (ק"ב ב) דנה בענין קטן
מישראל שמת, מאיזה גיל הוא זוכה להיות בן העולם
הבא, ומביאה כמה שיטות בענין. הרמ"א פוסק
להלכה כשיטת רבי מאיר שקטן זוכה לעולם הבא
משעה שעונה אמן, וכך כתב (או"ח קכד ז): "וילמד בני
הקטנים שייענו אמן, כי מיד שהתינוק עונה אמן, יש לו
חלק לעולם הבא".

ענית אמן מכלל הברכה

בירושלמי (ברכות ז א) מובא שרבי זעירא בקש
מתלמידו רבי אבא בר זמינא שיברך על היין ויציאו
ידי חובתו, והשיב רבי אבא לרבו: "כמא דאנא יהב
דעתי מפקא יתך ידי חובתך בברכתא, כן הב דעתי
מפקא ידי חובתי באמן" [כפי שאני נותן דעתי
להוציאך ידי חובה בברכתי, כך תן דעתי להוציאני
ידי חובה בענית אמן].

על פי זאת פסק הרמ"א (או"ח קסז ב), "שהמברך יכול
לאמן שאומרים", כלומר שהעונה אמן יכול להוציא
את המברך בענית אמן, והמברך יכול לצאת ידי חובת
ענית אמן בשמיעת האמן מפי העונים (ראה דרכי נעם'
ברכות מז א).

בטעמה של הלכה זו באר הרמ"א ב'דרכי משה' (שם ז)
שהיא משום שחובת ענית אמן מטלת גם על המברך,
לפי "שענית אמן מכלל הברכה היא", ולכן, כדי
שתהיה ברכתו של המברך שלמה, עליו להשלימה
בענית אמן. אולם מאחר שאסור לו לאדם לענות אמן
על ברכות עצמו, לכן עליו להשלימה בשמיעת ענית
אמן מפי העונה, מדין "שומע כעונה".

הרמ"א י"ח באיר של"ב

רבי משה איסרליש, הידוע בכינוי הרמ"א, נולד
בסביבות שנת רצ"ב בקראקא לאביו רבי ישראל
איסר, שהיה נגיד ופרנס לבני דורו.

בבית הוריו, ששמש כבית ועד לחכמים ונתברך
בתורה וגדלה, הלך הרמ"א הלך וגדול בתורה
וביראה. בימי בחרותו נסע ללובלין ללמד בישיבתו
של רבי שלום שכנא, ובה למד עד סביבות שנת
ש"ט. לאחר שנשא את בת רבו לאשה, חזר הרמ"א
לקראקא והתמנה בה לרב והוא בן כעשרים שנה
בלבד.

במשך כעשרים ושנים שנה ישב הרמ"א בברנות קראקא. בשנים אלו האיר באור
תורתו בכל תפוצות ישראל, הרביץ תורה והעמיד תלמידים הרבה, ועד עצם היום
הזה צועדת יהדות אשכנז לאור פסיקותיו.

הרמ"א חבר חבדים רבים, ובהם: דרכי משה, על ארבעה טורים, והגהותיו על
סדר השלחן ערוך, שבהן הוסיף פסקי הלכות וצנן את מנהגיה של יהדות אשכנז.
הגהות אלו מכונות המפה, לפי שהן כמפה הפרושה על 'שלחן ערוך'.

הרמ"א הסתלק לבית עולמו כשהוא צעיר לימים, בי"ח באיר - ל"ג בעמר של"ב,
והוא נטמן בבית הקברות העתיק בקראקא, השוכן מאחורי בית הכנסת שהקים
אביו ונשא את שמו - בית הכנסת הרמ"א. יהודי פולין נהגו לעלות בהמוניהם
להשתטח על קברו ולהרבות בתפלה ביום פטירתו, ורבים נפקדו בדבר, ושועה
ורחמים (ראה בספר 'תורת שמחה' אות רפד).

על מצבתו נחרת: "נר המערבי, הגאון הגדול בדור, מורנו משה רועה אבן ישראל,
ביום ג' למספר בני ישראל, גלה כבוד משה ה' רועה צאן ישראל,
צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, הרביץ תורה בישראל, העמיד תלמידים
לרבבות אלפי ישראל, ממשה ועד משה לא קם כמשה בישראל".

מימין מצבת הרמ"א,
משמאל מצבת אחות הרמ"א
מרת מרים. במרכז מצבת
אביהם, רבי ישראל איסר.